

מסורת הש"ס

(א) [בהר"ש ליתא, להרא"ש ליתא, א] (ג"ל רב אלעזר כ"א בהר"ש ובר"ק ונב"א, ד) [נכרות יב,א] (ה) [ע"י טקסת הרי"ף והרש"א, ו] [ג"ץ ע"ש, ו] [נכרות לה, ח] [שם, ט] בע"י: פי הפך, י] [העורה רש"ש, ונע"י מוספות חגיגה יא, ד"ה לא נזכרה ומוספות יבמות מז: ד"ה נמקיס],

תורה אור השלם

- ביום ההוא ויהיה מקור נפתח לבית דוד ולישבי ירושלים לחטאת ולנדה;

וזכירה יג א

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב יהודה מטען בקרא רבא מטעני בינוקא רבה מטעני כספא דכספא אמר רבא כסא דכספא מלא: (ב) רש"י: ד"ה מפסיכ ל"ל קודם ד"ה לפתח: (א) שם ד"ה הסתיר כ"י חישתין דילמא נפל מכרעיה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' וכן. רשום קו עליו למחקר:

תום' ישנים

אזיז אלא דרך לנלוך שחליקן נמים לנשום ואין שריה וז' דרך נקיון וליוון וגם אזיז ממשיין לנקות ולהסיר הטיוע' על ידי מים וספגמים שמולטין כבן. מ"ר. ולפי זה היה נראה שריוקן כשנת נהיר מותר לרחוץ בגדיו ולשלל לנחש לליוון, מיהא יש לאסור משום סמיטה דהא (דפריך) [פרישית] לעיל דלא שריקן אלא משום נדר (וא) משום טעם הואיל ולא הותר לו אלא על ידי מלבוש וזכר הוא, והאי שעמא לא איך הלא. ועל (יד) מיעק שללנך בגדיי אמי כמי דגליט נמט רבינו מרבינו יעקב שמתיר להאם לקנח ידיה [בגגדיה] כדי שחולל להפגלל כהן מטעמא שפירשמי לעיל שמומר לקנח ידים כמסה לפי שהוא דרך לנלוך, ולא נראה לרבינו דכיון שמתכוונת לטהר הלכלוך, ולרחייה וליוון היא מתכוונת. מ"ר.

אמר י"ה **לא** **כבר** **בר** **הא** **דאמר** **רב** **אשי** **בגדל** **אבתרייה** **לא**. קשה לי הא ר' רחומי הוא דלמר

לעיל אלא חומיה לרבינא דעבר דלא אלא קושר כן. י"הורח גרוגרות. כך שמו. **בבא דכספא**. מכאן יש לומר שלא ללגן עלמו כגלי חרס לע"פ שאין [בז] מים עכשיו משום דשחול שחיל ולא בשום טיט שטופח על מנת להטפית, לא יד ולא רגל, וכן בחול שיש בו לחלוותים מים וכיוצא בו. **ערב תשעה באב**. בשאלותם גרס [בניסכת] רש"י. **א"ב אבא אבית** א', כי היה סובר שיש להחמיר בט"ז יותר מיו"כ כדאמרין בעלמא דדברי סופרים לריקן חיזוק יומה. **ופשטוי** ב"ה כרשב"ג. פי' ר"ח דקיי"ל כרשב"ג הואיל וקתם לן מנא סומיה נמס' נגעיס [פ"צ מ"ה] כל הנגעיסים אדם רואה חזן משל עלמו.

(ב) **מפכין**. כמין הפך ט) כן שמגביעין למפתח ההיכל י: **מכאן רמו לנדה**. מדלא קרי ליה ראוי לנדה עד שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח צית **דוד רמו** שצריכה לטבילת מים עמוקים שמשב כהן עד לוארה ואע"ג דלא רמיז קרא עד לוארה רמיז מיהא דניהוו עמוקים עומק הראוי זה כראוי: **הסינה יום הכפורים** לא גרסינן וה"ג **שבת דאיכא מנעל מאי**. מי שרי לעבור במים או דילמא חיישינן דילמא א) נפקי מכרעיה ואתי לאיתויינהו: **ועזרוה דרך מלבוש**.

להגרוניא. ושבת שם: **לפירקא**. לדרשא דריש גלותא: **מדעסיה דריש גלותא**. שלא ישנאחו: **אינעי** לך **למירמא סנדל**. שהוא רחב: **על גבי קרוי** לרחייה: **מטפחת**. מיקאה מים: **מלא אסור**. שמא ישפכו מים על כשרו: **משחל שחיל**. פולט מים שזולע טרישטריט"א צלע"ו: **דמודריב**. מחליק ונשמט מידו וישפכו המים עליו: **מטפחת**. סודר כמין כלים נגזים ואני שמעתי דה"ג ערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ומקנה בה ידיו ולמחר פושטה ומעצירה על עיניו והיא למה קצת מקינוח הידים דלחמול: **איפכא אחרם** לן. כמשעה כאז עושה אותן כמין כלים נגזים ובערב יו"ה"כ לא אחרת עושה אותן כמין כלים נגזים ואותיבנך סמיטה לשון ששמעתי הכי קאמר איפכא אחרת לן ערב תשעה כאז מקנה בה ידיו ולמחר פושטה וכו' וערב יום הכפורים שורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגזים ואותיבנך סמיטה דכמין כלים נגזים עדיין יש כדי לסמוך: **שאלו אם רבי אלעזר**. גרסינן והוא רבי אלעזר בן פדת:

וקן ויושב בישיבה וכו'. אחרין כסנהדרין (דף ה.) שאין חכם מתיר את הככור צמיד לראות את מומו אלא אם כן נטל רשות מן הנשיא פעם אחת והכא מיבעיא להו דאם זקן יושב בישיבת כסנהדרין הוא מי צריך רשות' או לא והא דנקט לה הכא משום דבעי למימר ותו קמבעיא להו מהו ללאת כסנדל של שם ציוה"כ: **דבר זה**. גטילת הרשות: **לסאגדרי**. לשון גדולה: **למעלה מזקנו של זה**. לפני זקינו של נשיא זה שדורנו: כהנים חשודין על מומי הככור להתיר את האסור ואף להטיל בו מום לפי שהככור בזמן הזה אין לו תקנה אלא אם כן יש בו מום ועל הכהן ליטפל בו משתמנוהו לו לשומרו ולוונן דרבי מאיר ודרכן שמעון במסכת בכורות (דף לה.): **וטו קמבעיא** להו. קמיה דרבי אלעזר: ששם

הלכה בר"מ דאמר "החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר ב) נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופשט ליה ה"הלכה כרשב"ג ותו קא מבעיא להו מהו לצאת בסנדל של

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

עה.

ב) **מכאן רמו לנדה**. מדלא קרי ליה ראוי לנדה עד שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח צית **דוד רמו** שצריכה לטבילת מים עמוקים שמשב כהן עד לוארה ואע"ג דלא רמיז קרא עד לוארה רמיז מיהא דניהוו עמוקים עומק הראוי זה כראוי: **הסינה יום הכפורים** לא גרסינן וה"ג **שבת דאיכא מנעל מאי**. מי שרי לעבור במים או דילמא חיישינן דילמא א) נפקי מכרעיה ואתי לאיתויינהו: **ועזרוה דרך מלבוש**. כנעליהם עברו אותו: **סנדל מאי**. שאינו יכול להדקו ולקשרו יפה כרגלו כמו מנעל: **אינקע**

מכאן רמו לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים. שאלו מקמי רב יהודה גאון זל"ל טבילת נדה מדאורייתא מנלן והשיב קל וחומר ממגעה ור"ת פירש דנפקא מדמתיב צמי נדה ודרשינן כמסכת עזרות כוכבים (דף עה.): מים שהגדה טובלת בהן ור"י פירש מדמתיב והדוה כנדהה ודרשינן צפ' כמה אשה (שנת קד דף ט:): כנדהה תהא עד שמצא במים ט: הקיטע

חתניה דבי נשיאה אנה חזיתיה לרבי אמי ורבי אסי דמטו עורקומא דמיא "ועברוה דרך מלבוש תינח מנעל סנדל מאי איכא למימר אמר רב ריחומי אנה חזיתיה לרבינא דעבר דרך מלבוש רב אשי אמר כסנדל לכתחלה לא ריש גלותא איקלע להגרוניא לבי רב נתן רפרם וכולוהו רבנן אתו לפירקא רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפקוי לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר ליה מאי מעמא לא אתא מר לפירקא אמר ליה הוה כאיב לי כרעאי איבעי לך למיסם מסאני גבא דכרעא הוה איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה עורקמא דמיא הוה באורחא איבעי לך למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל לכתחלה לא תני יהודה בר גרונרות יאסור לישב על גבי מינא ביום הכפורים אמר רבי יהושע בן לוי ובמינא מטפחת אמר אבוי יובטופח על מנת להטפיה אמר רב ב) יהודה ה"מותר להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן ב) בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן בכסא דכספא אמר רב ב) פפא יכסא דכספא מלא אסור חסר שרי דפחרא אידי ואידי אסור משום דמישחל שחיל רב ב) (פפא) אמר כסא דכספא חסר נמי אסור משום דמודריב זעירא בר חמא אושפיזכוני דרבי אמי ורבי אסי ורבי יהושע בן לוי ודכולהו רבנן דקיסרי הוה אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי ב) בר אריא תא אימא לך מילתא מעליתא דהוה עביד אבוך מטפחת היה לו ב) בערב יום הכפורים ישורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מקנה בה פניו ידיו ורגליו ערב תשעה באב שורה אותה במים ולמחר מעבירה על גבי עיניו וכן א) כי אתא רבה בר מרי אמר ה"בערב תשעה באב מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ומניחה תחת מראשותיו ולמחר מקנה פניו ידיו ורגליו בערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מעבירה על גבי עיניו אמר ליה ר' יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא איפכא אמרת לן ואותיבנך סמיטה אמר רב מגשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו את רבי אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות או אינו צריך מאי קא מיבעי להו הכי קא מיבעי להו כי הא דאמר רב אידי בר אבין דבר זה הניחו להם לבי נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה אין צריך עמד ר' צדוק בן חלוקה על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד במעלה מזקנו של זה ונטל רשות להתיר בכורות אמר ליה ר' אבא לא כך היה מעשה אלא כך היה מעשה ר' יוסי בן זימרא כהן היה והכי קא מיבעיא ליה

מרחינן במים ואינו חושש. הורה ר' אחא בבא מן הדרך והיו רגליו קיוות עליו, מותר להרחינן במים. אבל ומגודה המהלכין בדרך מותר' בנעילת הסנדל, לכשיבואו לעיר יחלוצו. וכן בט' באב וכן בתענית ציבור. סיכה, בין סיכה של תענוג בין סיכה שאינה של תענוג אם בשבת מותר, ביוה"כ אסור. בט' באב ובתענית צבור של תענוג אסור, שאינה של תענוג מותר. כל אלו שאמרו אסורין בנעילת הסנדל, יצא לדרך נועל הגיע לכרך חולץ. אית תנא יוצאין באמפליא ואוקימנא באמפליא של בגד ביוה"כ. אית תנא תני אין יוצאין, ואוקימנא באמפליא של עור. ר' יהושע בן לוי נפיק לביש סליסיה ביום הכפורים, ואמר אסתג אנתא. חד תלמיד מן דר' מנא הורי לכד מן קריבו דנשיא למלביש סליסיה דהוה אסתגס, מן הדא דריב"ל. הא דר' יהושע בן לוי תריצנה הכי, ערב יום הכפורים היה מקנה ידיו ורגליו במטפחת, ולמחר ביום הכפורים היה מעבירה

על גבי עיניו ואינו חושש. ערב ט' באב היה שורה מטפחת ומניחה מראשותיו, ובט' באב היה מקנה בה פניו ידיו ורגליו ואינו חושש. שאלו לר' אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות אי לא, כדגרסינן בסנהדרין א"ל ר' חייא לר' בן אחי ויורד לבבל יורה ידיו יתיר בכורות וכו'. וא"ר יצחק חקולא אני ראיתי ר' יוסי בן זימרא כהן והכי קא מיבעיא ליה, הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, דאמר נאמן אדם על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו, או הלכתא כר' מאיר דאמר החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו. ופשטו ליה הלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, הואיל ותנן שחמא כוותיה, כדתנן בנגעים סוף פרק ב' כל הבכורות אדם רואה חזן משל עצמו. ותוב קא מיבעיא להו מהו לצאת בסנדל של ששם ביום הכפורים.

עין משפט

נר מצוה

בב א ב טו"ש ע"א ח סימן ש"ע סוף ד':

בר ג ד ה ו מ"י פ"ג מהל' שבתם עשור הלכה ד סמג לאזין סט טו"ש ע"א ח סימן מ"ג סוף ט:

בה ז מ"י שם הלכה ה טו"ש ע"א שם בהג"ה:

בו ח ח טו"ש ע"א שם סימן מקנע סוף יד בהג"ה:

בו ט מ"י פ"צ מהלכות נכורות הלכה ח [וש"י"צ מהל' מעשר הל' ח] סמג עשין י"א טו"ש ע"י"ד סימן ש"ד סוף א':

לעזי רש"י

טרישטריש"ט.

נטוף, מבצעב.

רבינו חננאל

כתוב ביום ההוא יהיה מקור לבית דוד וליושבי ירושלים לחטאת ולנדה, אמר רב יוסף מרבן רמו לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים, ולית הילכתא כוותיה. תינח ביוה"כ דליכא מנעל עובר במים, בשבת דאיכא מנעל מאי. ואסיקנא היכא דאיכא מנעל מעבר להו דרך מלבוש ושורי. פירוש, כשהוא לבוש בהן ברגליו.

ויש מי שאומר דרך מלבוש ואפי' שלא ברגליו. רב אשי אמר סנדל לכתחלה לא. תני ר' יהודה גרוגרות. פי', שם אדם. אסור לישב על גבי טיט ביום הכפורים, ואוקמא אביו בטופח על מנת לטפוח. וכבר פירשנוה פטמים רבות. מותר להצטנן בפירות, וכן בקרא וכן בינוקא ככולהו שרי. אבל במני דפחרא בין מלא בין חסר אסור משום דשחול' פי', שואבין המים ומקיאין אותן בתוך גומצא (ה)מצטנן בהן שומים מרחקינן רוחצין את גופו. ומני דכספא ומני מכותות משום דמודריב. פי', כשמנענעים הכלים ניהוין מן המים כמכותות ונפילין על בשויו של אדם המצטנן בהן. ירושלמי: נ' יעידא וכו' בשם ר' יהושעין בן לוי בתענית כדכרו, ובט' באב מרחיין ידיו ומעבירין על פניו. וביום הכפורים מרחיין ידיו ומקנחין במפה ומעביר המפה על פניו. ר' יונה הוה תרי מרטוטא ויהיב לה תותי כר. היה הולך אצל רבו או מי שגדול ממנו, עובר בים או בנהר ואינו חושש. נטנפו רגליו